

7.3.3. Elutingimused

Lapse kasvukeskkond, elukohta stabiilsus ja tingimused elukohas mõjutavad nii lapse vaimset kui ka füüsilist arengut. Sage elukohta vahetus võib viidata sügavatele pereprobleemidele, kuid võib olla ka lapse probleemide üheks peamiseks põhjustajaks. Elutingimuste hindamisel tuleb tähelepanu pöörata eluruumi kuuluvusele ehk kas tegemist on pere omandisse kuuluva elupinnaga või üüripinnaga. Samuti hinnata millised on olmetingimused, ruumijaotus, sisustus ning millises piirkonnas/kogukonnas elatakse. Elutingimusi hinnates peab tekkima hinnang sellele, kas antud eluase ning elutingimused moodustavad lapse jaoks sobiva kasvukeskkonna, kus lapsele on tagatud vajaminev areng ning turvalisus. Vajalik on meeles pidada, et elutingimused võivad avaldada mõju lapse kasvatamisele ning lapse ja lapsevanemate vahelistele suhetele.

Elutingimuste kaitse- ja riskitegureid aitavad välja selgitada järgnevad küsimused:

- Mis tüüpi on pere eluruum (eramaja, korter, ridaelamu)?
- Kas eluruumi üüritakse, kas on üürileping (tähtajaline, tähtajatu)?
- Kas eluruum on seotud laenude/liisingutega?
- Missugune on eluruumi seisukord (katus, aknad, uksed, põrandad, trepid, küttekolded, elektrisüsteem)?
- Kas eluruumis on toimiv veevõrk ja kanalisatsioon, kuidas saadakse sooja vett?
- Missugused on eluruumi kütmissüsteemid ja nende seisukord (ja kütte varu)?
- Missugused on pesemisvõimalused ja tualettruumi kasutamise võimalused ja nende seisukord?
- Missugused on tingimused toidu valmistamiseks ja säilitamiseks?
- Kui palju isikuid elab koos, kas eluruum on üle rahvastatud?
- Kas eluase sobib lapsele või tuleks seda kohandada?
- Kas igal pereliikmel on piisavalt ruumi, vajadusel ka eraldumiseks?
- Kas majapidamises on vajalikud esemed (nt söögilaud-toolid, nõud ja köögiriistad, riidekapp)?
- Kas igal lapsel on oma tuba või voodi, mängimis- või õppimiskoht (laud, tool, kapp/sahtel oma asjade hoidmiseks)?
- Kas perel on esmavajalikud kodumasinad: tolmuimeja, pesumasin, elektroonikaseadmed?
- Missugune on eluruumide puhtus?
- Kas korteris suitsetatakse?
- Kas eluase asub linnas või looduskeskkonnas?
- Kas on oma hoov, kas lähedal asub park/ mänguväljak, kas on võimalus veeta vaba aega looduses?
- Kuidas tunnetavad laps ja vanemad heaolu ja turvalisust piirkonnas? Kas piirkonda seostatakse kõrge kuritegevusega?
- Milline on ligipääs teenustele ja ressurssidele (nt kauplus, mänguväljak, raamatukogu, lasteaed, kool, vaba aja veetmise asutus, polikliinik, apteek, ühistransport)?

Tabel 16. Elutingimuste peamised kaitse- ja riskitegurid

Kaitsetegurid	Riskitegurid
Lapsele on tagatud stabiilne kasvukeskkond. Laps kasvab ühes stabiilses kohas, kus ta tunneb ennast turvaliselt.	Lapsel puudub stabiilne kasvukeskkond. Laps vahetab tihti elukohta või liigub kahe lahuselava lapsevanema eluaseme vahet, mis on lapsele koormavaks.
Kasvukeskkond vastab lapse vajadustele. Lapsel on oma magamisase, õppimisnurk ja võimalus eraldumiseks teistest perekonnaliikmetest.	Laps elab puudulikes elamistingimustes. Elutingimused ei ole lapse jaoks sobilikud, elamispiind on üle rahvastatud, mille tulemusena puudub lapse magamisase või õppimisnurk vms.